

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Toplu Konut İdaresi Başkanlığı (TOKİ) 02.03.1984 tarihli ve 2985 sayılı Toplu Konut Kanunu ile kurulmuştur. Kuruluş Kanununun gerekçesinde artan nüfus ve düzensiz kentleşme nedeniyle alt ve orta gelir gruplarının gerek mülk sahibi, gerekse kiracı olarak barınma olanakları zorlaştığından böyle bir yapılanmaya gidildiği ifade edilmektedir.

Daha sonra 08.12.2004 tarihli ve 5273 sayılı Kanun ile Arsa Ofisi Genel Müdürlüğü kaldırılmış, görev ve yetkileri, tüm mal varlığıyla birlikte TOKİ'ye devredilmiştir. Bu çerçevede Arsa Ofisi'nin önemli miktardaki gayrimenkul stoğu TOKİ'ye aktarılmıştır. TOKİ'nin ayrıca her ölçekteki imar planlarını yapma yetkisi bulunmaktadır.

24.07.2008 tarihli ve 5793 sayılı Kanunla da imar planı yapma yetkisinin kapsamı genişletilerek TOKİ'ye toplu konut alanları ile gecekondulu dönüşüm alanları dışında mülkiyeti kendisine ait taşınmazlarda da imar planı yapma yetkisi verilmiştir. Ayrıca anılan Kanunla getirilen "Bakanlıkların talebi ve bağlı bulunduğu Bakanın onayı halinde talep konusu proje uygulamaları yapmak veya yaptırmak" hükmü ile TOKİ ana göreviyle ilgili olmayan bir alanda görevlendirilmiştir. Bu düzenleme TOKİ'yi bakanlıkların inşaat işlerini yapan bir birime dönüştürmüştür.

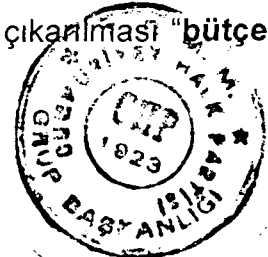
Bunlara ek olarak AKP hükümetleri döneminde TOKİ'ye çeşitli yasal düzenlemelerle vergi, resim, harç istisnası tanınmış ve 08.03.2007 tarihli ve 5597 sayılı Kanunla yurtdışı çıkış harcından elde edilen gelirlerin TOKİ'ye aktarılması düzenlenmesi yapılmıştır. Bütün bu düzenlemeler, TOKİ'yi devlet içinde ve piyasada ayrıcalıklı bir kurum haline getirmiştir.

Oysaki TOKİ'nin kuruluş felsefesinde toplu konut, afet konutları gibi sosyal yanı daha önde olan projelerin gerçekleştirilmesi vardır. Kurumun adında "**Toplu Konut**" kavramının yer alması bundan dolayıdır. TOKİ ise kamuoyunda yaptığı lüks konutlar ile öne çıkmakta, kar amacı güden bir ticari kuruluş izlenimi vermektedir.

Bunların yanı sıra TOKİ, 10.12.2003 tarihli ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununda bütçe ve kesin hesapları TBMM tarafından görüşülecek kurumların listesinde yer alırken; anılan Kanunu değiştiren 22.12.2005 tarihli 5436 sayılı Kanunla 5018 sayılı Kanun kapsamından çıkarılmıştır. Böylece Türk Tarih Kurumu, Türk Dil Kurumu gibi görev alanları, kuruluş felsefeleri ve bütçe büyüklükleri itibarıyla TOKİ ile kıyaslanamayacak olan kurumların bütçeleri ve kesin hesapları TBMM tarafından denetlenirken TOKİ gibi bir kuruluş kapsam dışında bırakılmıştır.

Yapılan düzenlemeler TOKİ'yi kuruluş felsefesi dışına çıkarırken inşaat sektöründe tekel konumuna gelmesini teşvik etmiştir.

Öte yandan temsili demokrasilerde Devletin yapacağı harcamaların büyüklüğü ve kapsamı ile bu harcamaların yapılabilmesi için halka getirilecek yükümlülükler millet adına onun seçilmiş temsilcileri karar verir. Buna "**bütçe hakkı**" denilmektedir. TOKİ'nin bütçe ve kesin hesaplarının parlamento denetimi dışına çıkarılması "**bütçe hakkı**"na aykırı olmuştur.

Bütçe ve kesin hesapları TBMM denetimi dışında bırakılan TOKİ'nin kendisine bedelsiz veya rayiç bedelden daha düşük değerlerle devredilmiş çok büyük miktar ve değerdeki kamu taşınmazlarını amacına uygun olarak kullanıp kullanmadığı bilinmemektedir. Bu çerçevede İstanbul Ataköy'deki arazi satışı ihalelerinin bir bölümü saydam olmayan bir şekilde yapılmaya çalışılmış, bunların bir bölümü tepkiler üzerine iptal edilmek zorunda kalınmış, bir bölümü ise sonraki bir tarihe ertelenmiştir.

Önemli gayrimenkul stoğu ve sağlam gelir kaynaklarına rağmen TOKİ'nin bankalardan kredi kullanması da söz konusudur. Bu durum TOKİ'ye tahsis elden kamu kaynaklarının etkin kullanılmadığını gösterir.

Bugün geldiğimiz noktada alt ve orta gelir grupları yerine, üst gelir gruplarına yönelik konut üretimi ve bakanlıkların inşaat işleri ile ana faaliyet konusunun dışına çıkan; saydam olmayan ihaleleri nedeniyle güvenilirliği tartışılan TOKİ'nin her türdeki ihaleleri ile imar planı uygulamaları başta olmak üzere tüm uygulamalarının kanunlara uygun olup olmadığının araştırılarak tespiti amacıyla Anayasanın 98, İçtüzüğü'nün 104 ve 105inci maddeleri uyarınca Meclis Araştırması açılmasını arz ve teklif ederiz.

Saygılarımızla.

M. Akif Hamzaçebi
M. Akif HAMZAÇEBİ
Trabzon Milletvekili
1. imza

Bihun Tamaylıgil
Bihun TAMAYLIGİL
İstanbul Milletvekili

R. Y. Yalınkaya
M. Rıza Yalınkaya
Bartın Milletvekili

Sevket Köse
Adıyemen

Ali İbrahim Köçer
Zeynep Ali

Şahin Mengü
Manisa

Tekin Binbol
ANKARA MV.
Tekin Binbol

Abdurrezak Ertan
İZMİR MV.
Abdurrezak Ertan

